

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri 5 fl. la
anu.

SUPERANTIA.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei“, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Fóia literaria-bisericesca.

Organulu teologiloru romani din Aradu.

Foi'a acést'a sub redactiunea colegiale a membriloru societatii de leptura si sub auspiciile superioritatii scolastice
ese de doue ori la luna. anume la 1. si 15. a fiescearei lune.

Spiritulu tempului de adi din punctu de vedere alu religiositatii.

Spiritulu tempului nu e alta, de càtu sum'a ideiloru domnitóre, ce caracteriséza tempulu in care se ivescu. Ele sunt puternice, au influentia asupra ómeniloru ce traiescu in tempu; ele sunt ingredientiele acelu fluviu, alu carui inceputu si sfersitu nimenea nu l'a vediutu, carui'a nimenea nu i póte stá in cale, a carui cursu e schimbatiosu, aci linu, aci vehementu. acuma limpede mai apoi turbure, in càtu ómeni si nativuni intregi. cari necesarminte au de a pluti printre valurile lui, de nu voru posiede trebuintiósele virtuti ale sciintiei si tariiei sufletesci, amaru se potu insielá in trelsulu.

Tóte popórele, care au jocalu pre scen'a lumei, ca atari au avutu institutiunile proprii — interpretele celu mai fidelu alu sentiului natiunalu religiosu — dupa cari se gubernau in tóte afacerile loru interne si externe. Atari institutiuni au avutu si poporulu israiltenu ca celu mai anticu dintre popórele lumei, care adi de-si e imprasiatu prin diferite parti ale pamentului, si-a pastratu caracterulu natiunalu-religiosu cu tóta scumpetatea in originalitate si uniformitate. Acestu poporu in mani'a tuturoruu persecutiuniloru susceptute contra lui prin diferite tieri si popóra, nu numai n'a pieritu, ci inca se bucura de o aliantia propria, carea se estinde pe tóta suprafaci'a pamentului, si precum nu de multu avuramu ocasiunea a cetí — adi rabinulu din Catedral'a Londrei, cu mandria dechiara in faci'a lumei: cà evreii sunt poporulu celu alesu alu lui Ddieu, cà dovéda e rezultatulu lupteloruu inteminate de ei, si starea loru favoritóre de adi, si cà tóte aceste au ale multiamí credintiei firme in Jehov'a si mai vertosu alipirei càtra institutiunile si datinile loru traditionale.

Datinile si institutiunile forméza: viét'a unui po-

poru; pentru aceea literatii si in specia istoriografii voindu a scrutá natiunalitatea cutaruu poporu, mai multu recurgu la acestu sorginte nesecabilu si pré abundante. Unu poporu, care si-a uitatu datinile strabune si institutiunile religiöse, e pierdutu, si mai multu nu figuréza de sine statatoriu ci sub numele altuia, cu care a fostu si este in contactu. Degenerarea institutiuniloru religiöse, trage dupa sine degenerarea sentiului natiunalu, pentrucà la noi religiunea si natiunalitatea sunt unu trupu, sunt un'a si nedespartite. Necesitatea acést'a au sentitu-o si santii Parinti atunci, candu in biserica crestina prin can. 34. apostolescu au pusu fundamentu acelei institutiuni de mare insemnetate: cà Metropoliele au a se infintia cu privire la natiunalitatea poporulu crestinu.

Religiunei si bisericeii datorimu chiar' esistintia nóstra, càci abia unu seculu si diumetate trecu dela colonisari'a nóstra de divulu Traianu pre sacruulu pamentu alu Daciei, inundarea popóraloru barbare ne despoiá de libertatea individuala, de libertatea in carea Domnedieu a creatu pe omu: totusi natiunea romana viuéza si va viué, pana candu va urmá cu scripulositate credintiei si traditiuniloru strabune.

Bine dise Dlu G. Dem. Teodorescu in foi'a societatii „Romanismulu:“ „Infrangeti moravurile si datinele poporulu, ale natiunei; calcati cu dispretiu institutiunile ei sociale si religiöse; dati uitarei, séu cea ce e si mai reu — sdroboti printr'un'a amara despretiure credintiele-i traditionale, si atunci fiti sicuri, cà natiunalitatea apune, poporulu acela dispare.“

Acum se ne intrebamu, ce voiescu óre acei teologi si intiepti profani, cari in secululu presinte tota trad'a si-o punu intr'acolo, se sterpésca din inim'a poporulu acele institutiuni religiöse, cari dejá-su

prefacute in carnea si sangele natiunei? de sicuru nu alta, decâtu sterpirea sentiului natiunalu religiosu.

Ast'a e pucinu, e nemicu. Dorerea nóstra se estinde si mai departe si inca cu mare repediune vediuandu, cum unii fiii ai bisericeii si natiunei nóstre si-batu chiaru jocu de poporulu de diosu, carele cu mandria dechiara: „asia ne amu aflatu din mosi stramosi.“ Fia acum institutiunile religioase ale poporulu si din sorginte paganu, ele au influentia binefacetoria asupr'a moralitatii crestine si neci decâtu sunt incompatibile si incontrastu cu religiunea crestina, neci tindu pedeca progresulu si civilisatiunei precum li se pare unor'a, esemplu chiaru ni este poporulu francesu, care pe langa conservarea institutiuniloru strabune, sta la nivoulu culturai europene.

Dar' aruncandu o privire asupr'a starii actuale a bisericeii romane, din di in di vedemu, credintia slabindu, ér institutiunile degenerandu; nu scimu cui atribuí acésta impregiurare trista, spiritulu tempulu de adi? séu omeniloru ingrati?

Odinióra nu numai popórele asuprite si impilate, ci si cei mai potinti domnitori si-au plecatu genunchiulu in antea religiunei si institutiuniloru ei, jertfindu din averile proprie in interesulu crestinatatii si ridicandu templele Domnulu — unde lipséu. Asia a facutu Marele Constantinu, Iustinianu, carele finindu edificiulu grandiosu alu bisericeii santei Sofii din Constantinopole, adencu emotionatu de acésta fapta crestina, in estasulu seu multiumindu lui Ddiu a eschiamatu: „Eu te am intreccutu pre tine Solomóne“; asia a facutu Stefanu celu Mare principele Moldovei si altii. Cu ce fapte se potu mandri crestinii nostri adi? cu ce fapte se potu face ei demni de prélaudatii loru antecesori? Oh! on. lectori, suntemu in decadintia, decadintia morala. Abia plecaramu pe calea progresulu, abia ni zari o radia din cultur'a moderna, candu éta ca desmoralisatiunea, in tóta uritiunea-i satanica ni ameninti'a sperantiele viitorulu, ce ni suride atátu de dulce. Lumea e plecata orbisiu spre materialismu, fia care incepe a se scusá — unde se pretinde virtute crestina — ca cei chiamati la cin'a cea mare a omulu din Evangelia, carele in ór'a cinei tramise sierbulu seu se dica celoru chiamati „veniti càci éta tóte sunt gata“ inim'a loru inse fiindu innegrata de reutati si dobandi marsiave, incepura a se lapadá toti dicundu, celu din taju: „Am cumperatu tierina si amu nevoia se esu si se o vediu; te rogu se me ierti; altulu a disu am cumperatu cincii parecii de boi si mergu se ii incercu; te rogu se me ierti“ ect. Vedemu adi in realitate visiunea Marelui Antoniu: Lumea e

acoperita cu curse; curse sunt in campii si gradine; curse in pietie si pe strade; curse in palaturile boeriloru si in colibele seraciloru; curse in bisericeii si altare; curse in totu loculu. Curse sunt insielatiunile si seduce-rile lumei, grigile si fragmentaturile ei; curse care prindu de mani, de picióre. de gatu, de ochi, de minte si de inima; curse care prindu si tienu, barbati si femei, teneri si tenere de o potriua.

Barbatii déca din intemplantare si-au plinitu somnulu pana la tempulu siervitiulu divinu, mergendu la biserica, ratacescu in vre-o cafanea ori birtu; femei'a s'a intardiatu facendu-si toalet'a; tenerii si tenerele mergu in prospectu de a se poté vede unii pre altii, mai multu conturbandu evlavi'a crestiniloru celoru adevirati; pentru coconi si cocóne e mai multu a bálbaí càtev'a cuvinte straine de càtu a scii limb'a materna. mai meritu e pentru acestea din urma a scii jocá trei cadrile de càtu a scii fierbe trei séu patru plese de mencia: avarulu siede mai bine acasa decâtu se dee crucerulu jertfa bisericeii; seraculu in di de serbatóre e silitu a merge se luere in claca la Domnulu notariu, spanu. ori prefectu. preotulu se ocupa mai bucurosu cu politic'a de càtu cu canónele si foile bisericesci. si unde sunt doi séu trei într'o comuna, acolo arareori mergu la biserica. afara de acel'a, pe care e rendulu. ect. ect. Acesta e spiritulu tempulu!!?

Cu unu cuventu reulu este mare, si provine tocmai de acolo, de unde s'ar dorí virtutea. Poporulu nostru in mare parte mai vertosu celu de prin cetati si vecinetate, prin contactulu seu cu eleminte eterogene — dupa esemplulu intielegintiei — aluneca in erori grosolane facia cu insitutiunile sale religioase, si chiar' in multe locuri. un'a din cele mai sublimate institutiuni bisericesci, carea in ante de ast'a nu cu secli, ci eu càtiva ani se respectá in tóta santiania — in nemicu séu fórté pucienu se respectéza, deunde pe dreptu potemu conchide, cà adi ne respectanduse un'a, mane alt'a, in urma neci un'a: éta cà pelanga tóta lumin'a seclulu alu 19. amu caditu in intunereculu desmoralisatiunei, in care pre stramosii nostri impilati neci vécurile cele barbare nu ii au potutu aruncá, nu! càci desí erau asupriti, ér o societate cu disciplina morala severa.

Ce dorimu noi dar'? nu alta decatu morilitate si religiositate, far aceste nu póte sustá o societate ci trebue se se ruineze, pentrucá ii lipsesce temeli'a firma, e zidita numai pre nasipu. Acést'a o pretindemu mai alesu dela acei'a, cari foméza clas'a inteliginta, cari foméza sufletulu natiunei, o pretindemu, càci: „dela capu se impute pescele.“

Nu ne indoimu, ba suntemu de firma sperantia, că atātu autoritatile nóstre bisericesci, care medilocitu, cătu si comitetele parochiale, care nemedilocitu sunt chiamate a veghiá pentru moralitatea poporului, voru lecuí acestu morbu predominante din sinulu societatii morale alu bisericei lui Cristosu. Dorimu in specie pentru eparchi'a nóstra aradanu, ca pecum vediuramu dejá instructiunea pentru manipularea oficielu bisericei, publicata de foi'a nóstra asia se vedemu cătu mai curendu si dispusetiunile necesarii pentru disciplinarea clerului si poporului. Acést'a noi o dorimu cu nerabdare, pentru că disciplin'a e bas'a ordinei, a unicului midilocu pentru consolidarea si prosperarea nóstra; éra unde nu e ordine acolo a intratu anarchi'a si disolutiunea.

Ordinea e conditiunea care ostasiloru imperatiloru lumesci li asigura invingerea, prin ordine buna s'a cascigatu imperati'a lui Ddiu cea spirituala pe pamentu, si numai prin acestu midilocu se si potu conservá cele dejá cascigate, contra ideiloru molipsitóre ale tempului de adi.

V. Mangr'a.

ENCICLIORIONU

adeca

„Carte manuale de canóne“

ale unei sante sobornicesci si apostolicesci biserici cu comentare de Metropolitulu Andreiu Baronu de Siaguna (Sibiú, tipografi'a archidiecešana, 1871).

(Urmare.)

Indata ce a esitu opulu: „Compendiu de dreptulu canonicu“ de Metropolitulu Siagun'a, aflandu-me in Vien'a avui ocasiunea de a audí parerea, ce si-o dedù asupra acestui opu unu profesorulu dela universitatea vienense, carele s'a ocupatu multu cu dreptulu Bisericei orientale si a si scrisu multu in specialitatea acést'a. — Dupace recunoscù pre deplinu meritulu literariu alu acestui opu, facù la elu totu acea observare critica, pre carea d. N. Mandrea o face in „Convorbirile Literarie“; că adeca aru fi trebuitu Autorulu se primésca intre funtanele dreptulu canonicu alu Bisericei greco-orientale si ordinatiunile civili ale imperatiloru bisantini, ba se ducea si mai departe sustienendu, că intre acelea aru trebú se se numere si pracs'a Patriarchiloru si a Bisericei din Constantinopole pana in diu'a de astadi, si că acea biserica patriarchale aru trebú se servésca de cinosura canonica pentru tóte celelalte Biserici nationale greco-

orientale, căci altmintrenea unde aru remané unitatea Bisericei orientale! ?; altmintrenea este periculu, ca fiacare biserica orientale nationale se aiba unu dreptu canonicu deosebitu.

Parerile descoperite din partea D. profesorulu dela Universitate nu me surprinsera de locu, căci le cunosému dejá din prelegerile si opurile sale edate;*)

Aceea, ce replicai atunci verbalu laudatului profesorulu, servésca si D. Mandrea de unu respunsu: Pentru Biserica greco-orientale au fostu si sunt de obligatóre numai acelea doctrine si legi, ce au emanatu din legislati'a bisericesca. Ori-ce amestecu si octroare de legi din partea imperatiloru s'a respinsu in tóte tempurile de cătra toti barbatii insemnati bisericesci. Legile bisericesci emanate din partea imperatiloru s'au primitu ele din partea bisericei nu ca atari, ci numai dupa ce s'au primitu si s'au enunciatu solemnelu de ale sale de anumite sínóde, séu fiindu ele si altmintrenea eflusulu canóneloru bisericesci dejá aduse. Statulu in biserica n'a fostu nici odata legislatorulu, ci numai esecutorulu. Avemu atâtea esemple dupa care biserica a recursu la statulu; totdeun'a inse numai de a-i dá mana de ajutoriu in esecuti'a canóneloru, nici odata in sa de a primí legi dela statulu; deci ordinatiunile imperatesci au pentru biserica orientale numai pretiulu unui materialu istoricu, asiadar' ca unu studiu ausiliaru la dreptulu canonicu séu celu multu, dupa cum Autorele Compendiului canonicu le lasa unu locu mai eminentu — de adminiculi. Ér' incātu pentru Bisericele patriarchale si in specie, pentru decisiunile scaunulu patriarchale din Constantinopole am reflectatu cu incesi cuvintele Autorulu, despre alu carui opu erá vorb'a, care se cetescu pe pag. XVII a prefatiei in urmatorele;

„Eu afara de aceste isvóra si adminiculi de dreptulu canonicu alu Bisericei nóstre, care eu recunosc de datatóre de mesura pentru Biserica nóstra de a tóta lumea, fia ea in ori care parte a lumii — n'am intrebuintiatu alte isvóra ori opuri dar' nici lucrurile particulari ale scauneloru patriarchali, căci eu asia sum convinsu, că déca si aste opuri ori lucruri particulari ale scauneloru patriarchali sunt consone cu sant'a scriptura, cu cano-

*) In „Dreptulu matrimonialu“ de Prof. D. Jos. Zehisman pag. 26 in traducere se póte cetí urmatorele:

1) Canónele au aceeasi potere de lege, ca si legile civile; In casuri de colisiune decida cele din tãiu;

2) Legile politice n'au valóre, dśca, contradicu canóneloru;

3) Unde nu stabileseu nimicu isvórele canonice, acolo au valóre decisiunile dreptulu bisantinu incātu sunt compatibile cu principiile Bisericei orientale.

nele sinodali, si cu opurile, de care m'am folosit eu, atunci aru fi fostu de prisosu, ca se me provocu si la ele, ca la nisce adminiculi ai dreptului canonicu, de ore ce nu cuprindu nimicu prototipu ci numai decopieri si lucruri administrative; era deca alte opuri ori lucrari ale scaunelor patriarchali nu sunt consone cu sant'a scriptura si cu canónele sinodali, atunci eu n'asi fi potutu se me provocu la ele, cãci sunt fãra valóre si fãra potere de dreptu si pentru aceea fiacare dintre noi este impoternicitu se osandésca ori ce opuri canonice, si ori ce lucrari patriarchali, care nu corespondu literii santei scripturi si a canóneloru positive". Si in adeveru Biseric'a patriarchale din Constantinopolu, încãtu ea influintiata de factorii politici si apasata prin vitregitatea temporiloru, a parasitu bas'a canonica — o sörte ce au avutu mai tóte bisericile nationale — nu póte se servésca nici macaru de modelu pentru celelalte biserici nationale gr.-orientale, cu atãtu mai pucinu de o cinosura deobligatóre. De atare servescu numai legile bisericesci sanctionate prin sínódele ecumenice si locale, recunoscute de intréga bisericã. Aici adeca in pazirea acurata a canóneloru si afla biseric'a orientale unitatea sa sigura, carea nu este numai formale ca in biseric'a apuséna (pap'a) ei este o unitate principiale; cumca o unitate in principii este mai salutarã ca o unitate numai formale s'a adeveritu pana acum, atãtu de evidentu cãci in sinulu bisericeii orientale nu s'au deosebitu bisericile fãra numai pre bas'a nationale, ér' in biseric'a apuséna amu vediutu, cã indata ce s'au abatutu dela unitatea principiale canonica, unitatea formale s'au adeveritu ca ilusorica, cãci s'au separatu bisericile cunoscute sub numirea de biserici reformate: si biseric'a apuséna in continuu este amenintata de atari desbinari; si ce este óre ide'a fundamentala a reformatiuniloru esite din biseric'a apuséna de nu intorcerea si reducerea constitutiuniloru bisericesci la bas'a loru canonica? — Pana aici este discursulu avutu cu laudatulu profesor.

Mai in colo cu privire la aceea, cã Dlu recensente afla pre pp. 258, 267, 291 Nr VI si 296 o inconsecintia a autoriului, care nu primesee legile civili intre fuintanile dreptului canonicu si totusi la citatele pagini s'ar' provocã la atari dispușetuni si legi ale poterei civile, obiectam, cã Autorulu tocmai prin acele locuri confirma consecint'a sa, pentru-cã nu se provóca la acele spre a deduce din ele vre-unu adeveru canonicu, ci pentru a aretã, cã atari dispușetuni si legi nu s'au privitu nici odata de bisericã ca deobligatóre, ci s'au respinsu de bisericã ca unu

ce octroatu. Totusi mai bine vomu face de vomu lasã se vorbésca acele pasage:

Pre faci'a 267 a Compendiului cetimu: „Cunóscemu noi novél'a 123 din capulu XVIII a Imperatului Iustinianu, carea dice: „carele va zidí Biserica si pre preoti va inzestrã, acél'a are dreptulu de denumire a preotiloru dela aceea Biserica.““ Inse cunóscemu si aceea, cã legislatiunea bisericesca n'a acceptatu acésta novéla a imperatului Iustinianu. Asertiunea nóstra se adeveréza prin aceea impregiurare factica, cã sinodulu ecumenicu alu V, ce s'a tienutu in dilele acestui imperatu n'a primitu in afacerile sale novél'a amintita, dar' nice celelalte sínóde, ce s'au amintitu mai tardiu, etc. Totu in acestu intielesu se provóca autorulu la atari dispușetuni imperatesci si la p. p. 258, 291 Nr VI (recte 281 Nr VI) si 296, cu aceea impregiurare mai multu, cã autorele nu deduce din acele citatiuni nici decum unu adeveru canonicu, ci numai istoricu.

Se ne întórcemu acum si la consecintie. D. recensente dice: „3-lea, in fine Autorulu cere, ca statulu se recunósca dreptulu de jurisdicțiune in materii bisericesci“ In privint'a acést'a noi amu vediutu, cã ultimulu capítulu (: p. 397 — 451) e consacratu jurisdicțiunei bisericesci; mare parte inse din ceea, ce ni desvolta autorulu n'are de cãtu unu interesu anticuaricu, nu numai pentru Biseric'a greco-orientale din Romani'a, ci si pentru ceea din Austri'a.

Intrebarea sulevata mai departe de D. recensente „deca statulu modernu are a acordã ori carei biserici si asia si bisericeii gr. resaritene poterea jurisdicțiunei in intinderea doritã de autoru, si deca esistent'a jurisdicțiunei eclesiastice e neaparata pentru libertatea bisericeii“ o resolvéza D. recensente negativu sustienendu pentru bisericã numai poterea disciplinaria si si „acést'a potere disciplinaria n'are se fia absoluta ci statulu va avé dreptulu a eserecítã unu controlu spre a impiedecã orice eserecitiu abusivu.“

„Opiniunea nóstra, dice D. recensente, e consecrata in dreptulu publicu modernu a multoru state si ea pretinde a fi admisa pretotindenea, unde nu voiesce a fi subordinatu bisericeii.“

Din parerile Dlui recensente n'ar' resultã nici mai multu nici mai pucinu decãtu:

1. Cã unele canóne bisericesci, dupa socotint'a unui'a, séu altui'a, se potu pune „ad acta“.

2. Cã preste canóne ar' stã dreptulu publicu modernu, care fiindu neconstantu — astadi este intru unu feliu si mane intr'altu feliu!

3. Cã statulu ar' deveni subordinatu bisericeii, in-

data ce ar' acordá bisericeii competinția juridicțională.

In generalu respondemu, că atari doctrine ameninția subminarea bisericeii greco orientale din basele ei, pre care le a stabilitu in decursulu seculilor, ér' pentru biserica noastră nationale din Romani'a si Austri'a aru deveni cele mai periculose; si in specia:

Ad 1. a pretinde in cuprinsulu unui compendiu de dreptu canonicu alu bisericeii orientale primirea la atari doctrine, ar' insemná atât'a, câtu a scrie unu Compendiu de dreptu canonicu, necanonicu. Lasânu pentru ilustrarea materii acesteia se urmeze canonulu 25 alu sinodulu ecumenicu alu VI:

„Prelanga tôte celelalte renoimu si canonulu, celu-ce învétia, că parochiile tierenesce a le fiasi-ce carei eparhii se remana nestramutate la Episcopii, cari le tienu pre ele si carii le-au administratu in tempu de 30 de ani fâra sila; ér' déca in restempulu celoru 30 ani s'a facutu ôre care pricina, séu s'ar' face, pentru ele se fia iertatu celoru ce dîcu, că s'au nedreptatitu, se pornésca judecata la sínodulu Eparchiei.“ (Mai vedi can. 30 apost. c. 9, si 17; sin. IV. can. 3 VII. ecum., can. 12 dela Antiochia si c. 12, 14. Cartag. in privinția acést'a.)

Ad 2 si 3. Ce are de a face modernitatea dreptulu publicu cu dreptulu bisericescu. care in biserica orientale nu numai că n'au amenințiatu interesele statulu nici odata; ci din contra s'a adeveritu in decurgerea atâtoru seculi de compatibilu, fâra de a fi vatamatu interesele statulu, ci mai vertosu a le fi spriginitu. Candu a devenitu in biserica orientale statulu subordinatu bisericeii? Problem'a unui'a si a celuilaltu sunt destulu de precisu designate si marcate. Osiu, episcopulu Corduvei, in numele Archie-reiloru orihodosi dice către Constantinu M., care esilase pre Atanasiu, patriarchulu Alesandriei: „*Tie imperate! Ti-a incredințiatu Domnedieu imperati'a, ér' noue ni-a incredințiatu cele ale bisericeii*“. etc. Biserica orthodoxa a fostu conscia de problem'a sa si n'a avutu nici odata tendentie rezervate facia cu statulu. Decum-va statulu modernu din Romani'a crede a fi in lege, candu destituà pre Episcopulu din Argesiu in anii recenti. Biserica sustiene că acestu actu este anticanonicu.

Ea a pretinsu totu de-un'a liber'a eseriare a drepturiloru ei tragendu contu intr'unu modu rationalu si de recerintiele statulu civilu. In privinția acést'a canonulu 38 alu sin. VI. ecum. suna: „*Si noi observâmu canonulu celu asediatu de parinti nostri,*

carele asia invétia: de s'ar' fi innoitu vre-o cetate prin ordinatiunea imperatésca, séu pre venitoriu s'ar innói, se urmeze formeloru politice si publice si ordinea lucruriloru bisericesce. (Vedi in acestu intielesu si can. 17 alu sin. VI. ecum.) Din intrég'a espunere a Dlui Mandrea, prin care se încerca a combate dreptulu juridicțiunei bisericesce gr. orientale am observatu inse o eróre, ce o face. Dsa, pare-mi-se, că a intielesu reu pre Autoriulu Compendiului de dreptulu canonicu, că adeca si in obiecte de natura civila ar' pretinde juridicțiunea bisericesca dela personele bisericesce: acést'a credu inse că n'a cugetatu autoriulu. A pretinsu inse corectu dupa canóne juridicțiune numai in obiectele bisericesce, precum aru fi d. e. diferentie de competentie stolare etc. . . . dar' in privinția acést'a mai bine ne dà deslusire insusi Autoriulu in Comentariulu, ce-lu face canonulu alu 14-lea dela Cartagen'a. „*Canonulu acest'a prescrie clerului in deobsce, că controversi'a se se ascérna judecatoriei bisericesce, fie aceea criminala fie de cea civile, se intielege de sine déca controversi'a este de natura bisericesca, si adeca déca preotulu se incusa pentru vre-o fapta imorale, in urm'a careia trebuie se se depuna din preotie, atunci a facutu preotulu fapta bisericesca criminala; ér' fapta civile bisericesca a facutu, candu a causatu vre-unei fecie bisericesce paguba de bani. Deci canonulu dice, déca preotulu invinovatitu pentru fapta criminala bisericesca la judecatori'a politica va nesú spre a se curati, atunci de va si esé judecat'a in favorea lui, totusi loculu seu, lu-pierde.*“ etc. (Enchiridionu de Canóne de A. Br. de Siagun'a 1871.)

De aici lamuritu se vede că numai in obiecte puru bisericesce si la fecie bisericesce se pretinde juridicțiunea bisericeii.

Vedi in generalu mai pre largu desvoltata si aplicata cestiunea acést'a in „*Deslusirea comparativa*“ asupra brosiurei „*Dorintiele dreptu credințiosului Cleru din Bucovin'a in privinția organizarei canonice a diecesei si a ierarchiei sale referitoriu la organismulu bisericeii orthodoxe din Austria*“ (de A. Br. de Siagun'a in Tipografi'a diecesana 1861.)

Dupa aceste reflexiuni cu privire la compendiu de dreptulu canonicu alu Mitropolitulu A. Br. de Siagun'a, venimu a vorbi ceva de opulu celu nou edatu de acelasi autoru in acést'a specialitate in anulu acést'a.

(Finea va urmá.)

PREDICA

dela

Ioane Ratiu

*Protopresbiterulu Aradului, rostita cu ocaziunea serbatoarei
Nascerei Domnului in biseric'a catedrala din locu.*

„Ce cautá Israilu n'a aflata dara
alesii au aflatu“ Rom. c. 11. v. 7-

Candu s'a aretatu pre pamentulu acest'a Mantuitoriulu aducendu cu sine din ceriu „pace si buna voire la ómeni“ atunci poporulu israiltenu carui'a i erau cunoscute prorociile despre Mesia, si-a fostu perdutu vas'a si marirea. atuncia pacea o turburá neintielegerea din launtru. starea cea buna neodihn'a atuncia au inceputu a i-se rumpe in mai multe secte S. religie. Afara de acést'a, stapanirea cea puternica a Romei i slabea puterea si vietii'a in cele civile, de órece in tóta vremea erá plecatu la resculare — si erá aprópe de pustiire. Déca la asia desmoralizare si dejosire civila l'a adusu pe poporulu acest'a dorerea, resbunarea, frica, nedejde, amagirea, vragitori'a, resvratirea: au mirare e? cá nu s'a treditu: ca se fie ascultatu si primitu svaturile S. Ioanu botezatoriulu candu dicea: Pocaitive cá s'a apropiatu imperati'a ceriuriloru, nu! cáci ochii lui erau tientiti spre jugulu strainu, ce-lu asuprea, nedejde lui erá la unu mantuitoriu, carele va invinge ori ce putere pamentésca, asteptá dupa o odrasla din viti'a lui Davidu, carele sdobindu pre Goliatulu romanu, se faca Ierusalimulu stapanu preste tóta lumea. Nu e mirare dara cá n'a priceputu imperati'a lui Cristosu, si intielesulu invetiaturei lui. Nu e mirare cá poporulu lui Israilu dupa cuvintele Apostolului: N'a aflatu ce a cercatu, dara cei alesi au aflatu.

Cum se póte aflá imperati'a lui Mesia?

Acést'a va fi materi'a cuventarii mele de astadi. Ce ca cu atát'a se o facu mai interesata, voiu face asemanare intre starea poporului Israiltenu de atunci si a religionariloru nostri de acum'a, voiu aratá pentru ce n'a aflatu poporulu jidovescu pre Mesia si imperati'a lui? si déca noi l'amu aflatu, cum se póte latí intre noi totu mai tare in tóta diu'a imperati'a lui.

I.

N'a aflatu Israilu ce a cautatu pentru cá credinti'a desiérta i-a intunecatu mintea si priceperea despre Mesia. Prorocii cei vechi jidovesci au avutu curata inchipuire despre Mesia, precum se vede din prorociile loru, in care apriatu prorocescu

venirea lui Cristosu: cumca va fi fàra tóta pomp'a, in stare ticalósa, cá in trupu slabanogu se va nasce, cá se va aretá in seracia si in umilintia, cá va deschide urechile surdiloru, si va vindecá ochii orbiloru. cá va face de rusine pre cei ce se incredu in idoli, si cari dicu cátra idoli voi sunteti Domnedieii nostri! Inse jidovii cei mai de apoi n'au priceputu mai multu dicerile aceste. Ei acuma déca au fostu vorba de Mesia, séu se vestea imperati'a lui, tóte inchipuirile sale le avéu intru-o marire pamentésca. intru-o pompa regésca, fericire trupésca. si in bucuriile stapanirei lumesci. Ce e dreptu ei au crediutu in Cristosu. inca si Osana i-au strigatu la fiulu lui Davidu. pana ce au vediutu minuni dela elu, pana ce a tamaduitu bolnavii numai cu cuventulu, a inviatu mortii, si a saturatu cu cincii pani cincii mii de ómeni. Dara cum a graitu despre ból'a sufletului, despre invierea din mórtea peccatului, despre pana vietii de veci, si li a spusu ascultatoriloru sei, cá imperati'a lui nu e din lumea acést'a: de locu s'a smintitu intru elu. Éra candu ii-a svatuitu se fie pe pace, si se dee dajdea imperatului, si pre sine totusi s'a disu a fi fiulu lui Domnedieu, atunci au apucatu si petri asupra lui, si-lu pâreau cá graesce hula. Asia au lepadatu jidovii pentru nedejde netrebica, sigurulu, pentru ratacire adeverulu — asia bolharescu si urmasii loru in intunereculu noptii desierte, dara totusi nu ii osanditi de locu, ba inca credeti, cá bunulu Domnedieu, carele a luminatu ochii paganiloru, carele a tramisu radielle religiei crestinesci si la poporele cele mai neculte nu va lasá nici pe Israilu ce ascépta in veciniculu intunerecu, ci i-va tramite pre Mesia celu fagaduitu acariui'a esiri sunt din inceputu din dilele vécului. lu-va tramite intru luminarea mintiloru lu-va tramite cu facii'a cuventarei sale, si cu puterea duchului seu. In locu dara ca se i urgisimu si turburamu pentru parerile eele stramosiesci, in locu de a batjocóri invetiatur'a loru, carea de mai multe mii de ani traesce; se ne uitamu in sinulu nostru, si se-lu esaminamu: óre poff'a lumii si trupului, iubirea de marire si de stapanire nu ni au cuprinsu anim'a? pentru carea se ne astupamu si noi urechile ca óre candu Israilu de cátra invetiatur'a lui Cristosu, si ne amu inchide ochii din naintea pildelor lui. Si noi suntem fiii nedejdei, adéca si noi numai in nedejde traimu pe cararea care duce la vietii'a vecinica, la fericire, precum au fostu fiii lui Avramu. Si noue,

nu vistierie pamentésca, nu asia fericire ni se promite, carea aru fi din lumea scést'a, ci sufletésca si cerésca din colo de mormentu. Óre cu asia credintia urmamu noi lui Mesi'a? au dóra si noue se potu dice cuvintele Mantuitoriului: Me cautati, nu pentru cà ati vediutu semne si minuni, ci pentru cà ati mencatu din pani, cu cari au infruntatu multimea, carea numai pentru pane i urmá. Se ne esaminamu, óre nu parasimu si noi cu intristare loculu invetiaturiloru ceresci, ca si bogatulu pre Cristosu, candu suntemu admoniati se damu ajutoriu la cei seraci? óre nu ne astupamu noi urechile nóstre din naintea admonitiei aceleia: Nu vi adunati voue comori pre pamentu, ci vi adunati comori in ceriu. Se ne esaminamu, óre nu ni s'au intunecatu sufletulu prin scumpie? óre nu punemu folosulu de pana aci naintea celui vecinicu? óre nu ne vindemu sufle'ulu pentru dobanda amagitóre? Óre nu punemu nainte de poruncile Mantuitoriului poftete trupesci? Óre nu pretiuimu mai multu camatari'a, castigulu dreptu, de càtu odihn'a sufletului nostru? càci déca asia feliu suntemu, atuncia numai cu numele ne deschilnimu de jidovii carii ascépta pre Mesi'a se-li aduca fericire pamentésca; éra de paganii inchinatori de idoli numai intru atáta, cà aceia cinsteau pre Domnedieii sei in capistele loru, dara noi in gandurile ce ni mistuescu inim'a intru acestu chipu, ce e dreptu nu suntemu nici jidovi, nici pagani, dara nici dintre credintiosii cei alesi, carii dupa cuvintele scripturei: ce au cautatu au aflatu.

II.

N'a aflatu Israilu ce a cautatu, càci pre asia Mesia a asceptatu, care se strice pre toti inimicii sei si se ii stérge de pe faci'a pamentului. Ei au vrutu se-lu faca pre Domnedieu de resbunatoriulu némului seu, si pre rescumparatoriulu lumii celu blandu a-lu face de instrumentu nedumeritu a furiei sale. Credeti voi iubiti crestini cà la asia poporu turbatu se póta veni Mantuitoriulu, si se se póta apropiá imperati'a lui Domnedieu? ba nu! Isusu numai pre aceia ii numesce fericiti, carii sunt factori de pace, si imperati'a lui e numai acelor'a, carii voru rebdá cu linisce tóta asupré'a.

Crestiniloru! voi purtati numele lui Cristosu, de ce arde óre in inimele vóstre foculu maniei multa vreme in contra deaprópelui vostru? Déca sunteti crestini cu numele, de ce vi lipsesce iubirea? Déca sunteti credintiosii lui Cristosu dupa marturisirea vóstra, de ce-i sunteti inimici, vrajmasi cu faptele

vóstre? Déca voi cereti si asteptati iertare de peccate dela parentele cerescu, de ce nu iertati si voi celoru ce ve vatema pre voi. D'apoi éta, cà Israilu carele a fostu in necontielegere intre sine, carele n'a iertatu smintele inimiciloru sei, s'a prapaditu; ce a cautatu n'a aflatu, pentru cà n'a cautatu bine. Cum poteti dara si voi nadajdui, ca stapanulu pacii se ve primésca pe voi de cetatienii sei pana candu veti remanea nepacnici si resbunatori? Mantuitoriulu nostru dice despre prunci: „cà a unor'a ca acestor'a este imperati'a ceriuriloru.“ Si sciti voi cum traescu aceia intre sine: Aceia de se si vatama unulu pe altulu desi plangu, desi se ranescu, facu numai din negrige, din nepricepere in nevinovati'a loru, de aceea usioru iérta unulu altu'a, se impaca intre sine dupa cum dice Evangeli'a: curundu pana sunt inca pe cale si pana se jóca in pravu.

Iubitiloru crestini! cei ce ati iesitu din vrast'a acést'a, de ce nu faceti asemenea? D'apoi cà sciti voi cà ce vi turbura inim'a vóstra spre manie, pisma, ura, e numai desiértatiune pamentésca, comor'a vóstra este in ceriuri.

III.

N'a aflatu Israilu ce a cautatu pentru cà a creditu cà Mesia pentru elu se nasce, cà intru imperati'a lui alte némuri nu numai cà nu voru intrá, ci voru fi eschise de totu, ca nesce fiintie condemnite la ticalosie, nefericire si prapadire Óre mai buni suntemu noi ca crestini, de càtu poporulu jidovescu atunci, déca vomu eschide pe toti aceia, carii nu judeca, nu credu, nu marturisescu asia, precum amu invetiatu noi dela parintii nostri asia si dela invetiatori in scóla? Óre potemu fi locuitorii imparatiei dragostei, de vomu crede cà numai in legea si biseric'a nóstra se afla mantuirea, si de vomu tienea: cà toti aceia cari nu sunt cu noi de unu nému si de-o religie se voru osandí? O iubitiloru crestini! de si e trista o prorocie despre asia cev'a, dara se póte intemplá, ca pe langa laud'a mare ce si-o facu unii, cà aru fi mai buni inaintea lui Domnedieu dupa dis'a fariseului, pentru cà sunt mai descepti, potemu remanea mai napoi decâtu vamesiulu — din cei dintáiu vomu fi cei din urma casí Israilu celu indaratnicu, eschisi din bucuri'a cea folositóre alui Cristosu. Pentru aceea iubitiloru crestini! déca voiti a fi adevarati crestini si ffi ai lui Ddieu imbracisati cu dragoste pe tóta zidirea, carea pórtá chipulu omului si alu lui Ddieu, nici despre o religie nu judecati, ca-se nu ffi judecati, cà nici Ddieu

nu face deschilinire între persoane, ci e placut înaintea lui ori din ce nemişce, carele face voia lui.

IV.

N'a aflatu poporul iudovescu ce a cautatu, pentru-că lui eră necunoscuta calea pacii. Ei au cugetatu că mantuitoriulu lui Israilu nu pôte svatui și admoniá poporul spre supunere la stapanirea paganésca și se dica: Dati ale Imperatului imperatului. Ei visau despre independintia, neatarnare, și tocmai pentru aceea: candu oftau dupa stapanire lumésca, au cadiutu în robie, candu aseptau invingere, s'au facutu prinsonerii inamiciloru sei.

Ei și în midiloculu turburariloru nedajduieu a ajunge la o imperatia mai tare pe faci'a pamentului dara au perdutu și ce au avutu, adeca dreptulu de cetatianu, libertatile, averile, și s'au imprastiatu în tôte partile pamentului, s'a implinitu despre ei ce a disu Mantuitoriulu: că celui ce are i se va dá éra dela cela ce n'are, și ce i se pare că are se va luá.

Mare admonitiune ni e acést'a din esemplulu lui Israilu din care potemu invetiá: cumca împarechieria, nepaciuirea în contra stapanitoriloru dupa lege — sufletulu indaratnicu revoltantu — nu pôte incapa la olalta cu imperati'a lui Ddieu pentru acarei'a venire ne rogamu în tóta diu'a. Ba înca afectulu alarmatoriu, și neintielegerea cea turburata, ne eschide și din fericirea imperatiei pamentesci, și din a cei ceresci. Pentru aceea déca voimu ca pe pamentulu acést'a, în societatea cetatianésca carea e loculu de proba pentru societatea cea mai perfecta ceresca — se aflamu fericirea, dorirea cea dulce a sufletulu nostru: se imbracisemu pe angerulu pacii, egalitatii și dragostei: că Ddieu nu împarechieria, ci pacea iubesc.

V.

N'a aflatu Israilu ce a cautatu, pentru că rediamanduse pe meritele protoparintiloru, pe fagaduintiele ce le au primitu stramosii cei tematori de Ddieu — împlinirea acelora în lenevire fora nici o întreprindere o asceptá; aceia credeau că e de ajunsu spre dobandirea imperatiei lui Mesia, ca se fia din cele 12 Semintii ale lui Israilu, și se-si póta deduce originea sa din famili'a lui Davidu séu dela patriarsi și a fi în legatura de nemotenie cu acésti'a. Asia fiindu, că adeseori e de ajunsu numele stramosiescu spre aceea, ca se-lu faca sumetiú și

pe celu mai nemernicu surcelu: Jidovii în locu se fie urmatu esemplulu celu bunu alu antecesoriloru, întru facerea de bine, în fric'a lui Ddieu, s'au facutu trufasi, uréu pe totu insulu care n'a fostu jidovu și fora pacientia urgisú.

Totu meritulu loru 'lu asiediau pe cuvintele legii, ce se pastrá în Sieriu, și întru împlinirea ceremonieloru. Spre Samarineni privéu cu dispretiu, le erá uritu de vamesi, pe totu insulu 'lu tienéu de peccatosu, carele nu erá jidovu. Ba fariseii loru cautau sminta și peccatu și în Cristosu, celu nevinovatu. S'a smintitu întru elu pentru că a chiamatu întru imperati'a sa cea ceresca pe totu omulu fora deschilinire de persóna, și pentru ce n'a datu antáietatea betraniloru și carturariloru din némulu iudovescu, ci prunciloru și seraciloru. Pentru aceea n'a încaputu în capulu loru celu trufasiu cum ar' potea fi Isusu Mesia. Pentru aceea n'au aflatu ce au cautatu. De aceea s'a intemplat, că ei perdiendu tenerimea, Ddieu a sculatu barbatii lui Avramu din paganii cei cu inima impetrata.

Iubitiloru crestini! Óre nu stapanesce și între noi asemenea peccatu? Fórté e cuviintiosu, ca pana nu vomu potea respunde cu nu, se ne întindemu cu crutiare de tiandur'a ce-o vedemu în ochii lui Israilu, căci pana candu tienemu, cumca pentru imperati'a lui Cristosu e de ajunsu: că ne amu nascutu din parenti crestini, că ne amu nascutu în legea crestinesca, că portamu nume crestinu — pana atunci nu suntemu cu multu mai departe de jidovii ce aseptu pre Mesia, cu atât mai vertosu déca ne întinamu în peccatele loru trufindune cu originea nóstra: despretiuimu, lapadamu pre celu seracu și misielu, ca si cum n'amú fi ca si elu pravu și cenusie, și fiii unui aceluiasi parente cerescu. Dar' apoi unde va fi raiulu imperatiei nóstre crestinesci, déca si noi ca órecandu jidovii din Ierusalimu vomu folosi frasele libertatii nóstre spre desfranare și alte rele. Ce a caseigatu Israilu cu aceea, că s'a tienutu de esemplulu aceluia? Ce ni folosesc noue ori ce origine stralucita de crestinu și cetatianu, déca nu urmamu esemplulu antecesoriloru nostri, ca se avem dragoste cátra religie și nationalitate? Ce ajunge nepotulu degeneratu numele celu vestitu stramosiescu, care se pomenesce cu reverintia dupa sute de ani în istoria, déca elu astadi acé'a nume numai pre paretii temnitiloru lu-insémna?

Din cele spuse pana aci destulu de luminatu

La nrulu acést'a alaturamu unu suplimentu de 1/2 cõla.

fiindu aceea, că pentru ce n'a aflatu Israilu ce a cautatu si cum potu aflá si stapani statornicu cei alesi. In locu de a ve indemná, insufletí, ve chiamu pre toti Iubitoru Crestini la Biseric'a Mantuitorului celui astadi nascutu. Pentru că ce am vorbitu pana aci despre raiu séu imperati'a ceriului, tóte ni se arata aci ca intru o cautatóre. Aci ni se deschide imperati'a lui Cristosu. Alergati cu totii aici in tóta vremea, ca se potemu fi demni de óspetii lui, si se potemu aflá ce cautamu, adeca: odihn'a si mantuirea sufletului, se ne cunoscemu pre noi insine, se ni para reu de peccatele nóstre si se ne parasimu de ele: asia trebuie se ne gatimu la ceriu. Că precum aci in S. Biserica nu póte incapa la olalta dragostea lui Cristosu cu naravulu celu nepacnicu, nerabdatoriu si neimpacabilu, asia nu potemu dobandi imperati'a ceriului prin batalie si persecuare unulu pe altulu, că precum aci n'are meritu rangulu, avuti'a, podob'a imbracamenteloru, ci numai inim'a curata. Asia celui ce grabesce cătra imperati'a ceriului cea mai de lipsa podoba i este déca se imbraca in hain'a adeverului si dreptatii, că precum aci déca voimu asia a ne apropiá de cele sante dupa cum se cere, trebuie se lapedamu deschilinirea carea se afla afara din Biserica intre domnu sluga. intre seracu si bogatu. asia gatindune la imperati'a ceriului, nu trebuie se uitamu: Că naintea lui Ddieu nu este deschilinire de persóna. Dreptu acea trebuie se lapedamu din inim'a nóstra poff'a de marire, si se zeuitamu că in man'a unuia dintre noi e toiagula stapanirei, in a altui'a cãrgea cersitorului, se zenitamu ca pre cel'a, cojoculu lui celu sdrantiosu nu l'a pusu intru unu rendu cu cei ce ambla in barsionu si purpura. ci ca fiii unui parente cerescu trebuie ca fratii cu dragoste se ne cunoscemu unulu pre altulu si uitandu intaiatatea trebuie se ne aducemu aminte despre acea: Că in societatea celoru fericiti: Multi cei antái voru fi pre urma, si dia cei de pre urma antái.

Veniti dar' crestiniloru! impreunative cu dragoste crestinésca in Biseric'a lui Isusu Cristosu. curative inimile de tóte afecturile peccatóse, intaritive sufletele spre viétia santa ca se poteti aflá imperati'a cea fericita alui Mesia, carea o-au perdutu Israilu, cautati-o acea prin pace contielegere. supunere si dragoste, că cine v'a chiamatu la stapanirea acesteia e imperatulu pacii si a dragostei. Aminu.

Aradu. Decembre 1871.

(Constituirea societatii de lectura a teologiloru romani din locu). In diu'a 1 a lunei lui Novembre tenerimea clericala, insetata de dorulu sciintiei si alu culturei nationale religiose — coadunanduse in sala institutului teologicu, dupa câte-va consultari amicabile si fratiesci, esmisa o comisiune de trei se aviseze corpulu profesoralu sub acarui auspicio se constitue societatea. Dlu profesor Iosifu Goldisiu, conducetoriulu societatii, presentanduse in mediloculu nostru, numai decátu intre strigari de „se traiésca“ ocupa presidiulu, si prin o cuventare adencu patrundiatore accentuadu mai vertosu starea actuala a clerului si bisericei nóstre cum si activitatea ce pretinde dela noi biseric'a nationala ca dela fiii ei — ne a indemnatu ca „uniti in cugete, uniti in sentiri“ se contribuimu si noi dupa modestele nóstre poteri la edificulu culturei nationale.

Dlu conducetoriu, din caus'a unoru afaceri oficiose pentru agendele de adi recomanda societatii de presiedinte „ad hoc“ pre Dlu profesore de rituale Petru Popoviciu, si de notariu pre Vincentiu Mangr'a, ambii fura primiti cu unanimitate. Dupa aceste se purese la alegerea oficiantiloru acarei resultatu fú: de v. presiedinte se alésa Georgiu Popoviciu; notariu Ioane Lucuti'a; bibliotecariu Vincentiu Mangr'a; casariu Demetriu Iorgoviciu; controloru Geor. Bugariu.

Insufletirea e generala. Zelulu cu care membrii frecuentéza siedintiele ne face se speramu resultatulu imbucuratori. Inainte numai! inainte! nobila tenerime romana, si atunci vomu arata lumei că surculii traianidi sunt demni de glori'a, si numele romanu.

Ioanu Lucuti'a, m. p.
notariu.

Deschidere de abonamentu la „Transilvani'a“

fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu.

Acestu organu alu numitei Asociatiuni vá intrá cu 1. Ianuariu 1872. in alu cincilea anu alu vietiei sale.

Transilvani'a a fostu pana aci in lini'a prima, archivulu pentru actele si pentru tóta activitatea bene-cuventata de Dumnedieu a Asociatiunei transilvane, ale carei conluse si peste totu volenti'a si tóte lealele sale tendentie se vedu esecutate cu tóta precisiunea possibile de cătra unu comitetu, carele se afla la inaltimea chiamarei sale, pentru că elu cunósce adeveratele lipse si neajunsuri alu poporului, scie si cunósce, de unde are se incépa, si face spre scopurile prefapte in statute, totu

ce i permitu modestele midiuloce materiali. câte i se punu la dispușetiune. Mai de parte Transilvani'a fũ acelu locu de convenire alu barbatiloru de litere si sciintia, in care se tractedia — pre cãtu lasa angustulu spatiu — numai materii si cestiuni seriöse, care ceru studiu indelungu, prin urmare si reculegere a poteriloru spirituali. Scimu bine, cã la maioritãtea preponderanta a lectoriloru dela tôte popórele lipsesce tempulu, lipsesce inse mai multu gustulu si placerea pentru lectura seriösa, prin urmare cã un'a fõia ca acest'a fõrte arareori se va bucurã de vreunu publicu numerosu. Vedemu ce pate in cestu punctu unu barbatu ca Csengeri la magiari in Pest'a; vedemu cã de ess. Archiv de siebenb. Vereins alu sasiloru abia si abia are câte 100. de abonati; scinu intru asemenea caus'a, pentru care incetaserã la noi de ess. „Instrucțiunea publica“ a D-lui A. T. Laurianu. „Magasinulu Daciei“ de A. Papiu. Archiv'a d-lui Hasdeu. Archivulu d-lui Cipariu s. a. s. a. Cu tôte acestea, cauta se presupunemu cã la unu poporu care cugeta in adeveru la progresu reale, era nu numai fictivu, la cultur'a care se nu se semene cu Fata morgana ei cu muri de cetati tari, cu edificiulu ca celu de pe Acropole, seu ca cele Piramide, trebue se se afle barbatu celu pucinu unulu la un'a mie, care se si voiësca, se si póta a se ocupã in totu cursulu vietiei sale cu lectura seriösa. Totu asia amu priceputu noi si conclusulu celu din urma alu adunarei generale care se tienũ la Fagarasiu.

Dara la istori'a nãstra se nu voimu a cugetã neci macaru intr'unu anu un'a-data? In cele mai multe actiuni ale nãstre nãtionali s'a cunoscuta pâna acuma lips'a de istori'a patriei si nãtionei. S'a disu inãsa in vër'a trecuta, cã documentele istorice se potu castigã si citi de airea, din alte colectiuni si carti. Asia este, se potu castigã, cu spese enorme, cu alergari si calatorii, care costa sute si mii, si in archive si bibliotece care nu prea stau la dispușetiune fiacaruiã. A pretinde ca se ne invetiamu istori'a nãstra dela altii si prin altii, ar semnificã totu atãtu, ca si cumu ar sustienca cineva, cã elu manenca multu mai bine cu lingur'a si din man'a altuia. A propune istori'a nãstra orbesce dupa cum o au compusu altii, semnificã a voi se invetiamu pe generatiunile care ne succede, ca se le fia rusine de antecessorii loru, de trecutul loru si se despere de venitoriu. Nu intielegemu cultur'a in genere, si cu atãtu mai pucinu cultur'a nationale fore in storia nationale. Èta pentru ce vomu continuã si pe anulu venitoriu a ne ocupã mereu de istori'a nostra.

Speramu cã se voru aflã membri de ajunsu de ai Asociatiunei, nãstre, carii voru incuvintiã acestu metodu de a redige fõia asociatiunei nãstre.

Pretulu „Transilvaniei“ este celu aratatu in frontispiciulu ei, adeca 2 fl. pentru membri, era 3 fl. pentru nemembri, era pentru tierile d'in afara de aci inainte 1 galbenu imperatescu, din caus'a speselor postalii escessive.

Abonamentulu se face deadreptulu la cancelari'a

on. Comitetu alu Asociatiunei in Sibiu, si numai pe cate 1 anu intregu.

Din cursurile celoru patru ani trecuti se afla esemplarie legate usioru, câte 3 fl. unulu si se vendu totu la Comitetu in Sibiu.

Red. „Trans.“

VARIETATI.

* * Preotulu Gregoriu Muscelenu, fondatorele foii religiöse-morale „Biserica Romana“, celu mai zelosu si activu dintre preotii Romaniei libere, in urm'a destituiei de servente alu bisericei Radu-Voda din Bucuresei prin ministrulu cultelor, acelasi ministru vine acum de nou si-lu acusa consistoriulu metropolitanu constatatoriu din trei preoti cu totulu incompetenti de a judecã sentintia, dupa cum afirma „Suveranitatea Nationala“, acest'a apoi lu-casza cu luarea darului. Bas'a condamnarii consistoriulu metropolitanu asupr'a preotulu Gregoriu Muscelenu este canonulu 6 alu SS. Apostoli care suna: „Episcopulu, Presbiterulu seu Diaconulu se nu iee asupra-si lucruri lumesci, era de nu, se se depuna.“ Ei bine! aci se aplicã canonulu 6 apostolescu; dar' la alte fapte inconveniente comise de alti preoti, aplicase ore santele canone? Biserica Romaniei, carea parintele Muscelenu o apara cu atãta barbatia contra subordinatiunei Patriarhului dela Constantinopole, este apröpe se cada in ghiarale sfasiãtore ale Grecului; si nu i lipsesce alta de cãtu se se despoia de preotii devotati causei, si atunci... totulu e gat'a. Credemu inãsa cã fiii Romaniei voru sei sterge, acestu blãmagia aruncatu in faci'a lumii, asupra bisericei si clerulu din Romania.

* * (Literariu) „Doruri si Sperantie“ de Dr. I. C. Dragescu este titulu unui prea interesante opu. Materi'a despre carea tratãza Dlu autoru in acestu opu este impartita in doue parti. Partea I. tratãza despre Femeia; era in partea a dou'a autorulu face „O privire in trecutul si venitorulu Romanilor“. Autorulu „Noptiloru Carpatine“ este multu mai cunoscutu publiculu romanu, de cãtu ca „Doruri si Sperantie“ se aiba lipsa de vre-o recomandatiune. Pretulu unui esemplariu este 40 cr. si se póte trage de a dreptulu dela autoru din Turinu.

* * Intr'o comuna din protopresviteratulu Lipovei, precum suntemu informati, au trecutu mai multe familii la Unire, din caus'a, cã invetiãtoriu si-a incasatu competenti'a sa restanta pre langa asistintia politica. Dintre membrii scaunulu protopresviteralu — fiindu dlu protopopu morbosu — nimenea n'a esitu, ma nici n'a voitu se iësa in faci'a loculu, scusanduse fiesce care ca si cei din Evangelia invitati la cina. Ni pare reu cã nu scimu numele aceloru pastori, si caus'a care li a opritu a merge spre aperarea turmei retacite.

× „Sionulu romanescu“ fõia literaria bisericesca si scolastica, dupa unu intervalu de sistare, reapare sub redactiunea de mai nainte a Dni Dr. Gregoriu Silasi. Salutamu cu bucuria repararea acestui diuariu. Dee cerulu ca vöcea Sionulu romanu se franga catusiele, cari de atãtu amaru de tempu detiene in sclavagiu o parte din apostolii popóreloru barbare din Dacia.

Post'a redactiunei.

La mai multi: Dorinti'a si scopulu nostru este a edá „Speranti'a“ in tóta septeman'a: acést'a inse nu o potemu face pana nu vomu fi in curatu cu DD. abonanti ai nostri din care cauza rogamu mai alesu pre Domnii colectanti ca, spre a ne poté orientá, se grabésca cu tramiterea pretiului de prenumeratiune. Nrulu viitoru se va spedá numai acelu Domni. cari voru fi abonati.

Rev. D. protopopu alu Chisineului: La fói'a nóstra din protopresviteratulu Chisineului numai urmatorii DD. preoti s'au prenumeratu: I. Cornea, I. Tulcanu, I. Giulani,

D. Nica, si I. Crisanu. Pentru interesarea de „Sperantia“ primesce multiamit'a nóstra.

Societati: „*Virtus romana rediviva*“ in Neseudu. Cu tóta placerea, implinim cererea Dvóstre, ba avem si detorintia morala de a o implini. Salutare fratiésca!

Dlui M. T. teologu in Sibiu. Vomu vedea, altcum de feliu nu ne indoimu.

Dlui I. C. D. in Fagarasiu. Toti sunt inregistrati, inse pe cátu tempu?

Dlui M. M. in Ecica rom. Amu sciutu cá in lucru trebuie se fia erore. Sum'a competenta vi s'a spedatu de a dreptulu.

Dlui M. S. in Siepreusiu. Mai multa interesare!
Pentru redactiune: **Vincentiu Mangr'a.**

Voindu a satisface asteptarii publicului cetitoriu alu „Sperantiei“ conformu promisiunei nóstre din Nr. 24 producemu in suplimentulu de facia formulariele de sub **A. B. C. D.** si **E.** la care se face provo-care in „**Instructiunea** pentru manipularea oficieleru bisericesci si scolastice in eparchi'a greco-orientala aradana.“ publicata in Nrulu precedinte. Red. „Sper.“

Formulariulu **A.**

Protocolu de esibite alu consistoriului greco-orientale aradanu. 187

Nu- me- rulu cu- rinte	Datulu pre sentei	Urdirea actului	M e r i t u l u	Numerulu legatoriu		Resor- tulu	Datulu	Se- ri'a	Cla- s'a	Nume- rulu
				pre- ce- dinte	ur- ma- toriu					

Formulariulu **B.**

Protocolu de esibite alu oficiului protopresviteralu *) 187

Nu- me- rulu cu- rinte	Datulu pre- sentei	Urdirea actului	M e r i t u l u	Numerulu le- gatoriu		Decisulu	Nu- me- rulu regi- stra- turei
				pre- cedinte	urma- toriu		

*) La oficiile parochiali: Protocolu de esibite alu oficiului parochialu etc. etc.

Formulariulu **C.**Diurnalu postalu alu consistoriului gr. or. aradanu } 187
Az aradi görög-keleti szentszék posta-naplója

Nru lu curinte	Numerii protocolari	Datulu	Tem- pulu si ór'a	Fruste	Subscrierea primitoriului
Folyó szám	Jegyzőkönyvi számok	Kelt	Idő és óra	Darab	Az átvevő aláírása

Formulariulu **D.**Diurnalu de inmanuare alu oficiului parochialu din*)
A lelkeszi hivatal kézbesítési naplója } 187

Nru lu curinte	Diu'a	A d r e s' a	Loculu destinatiunei	Nota	Subscrierea primi- toriului
Folyó szám	Nap	C z i m	Rendel- tetési hely	Jegyzés	Az átvevő aláírása

*) La protopresviteratu: Diurnalu de inmanuare alu oficiului protopresviteralu alu (d. e. Aradului).

Formulariulu **E.**

Repertoriulu actelor consistoriului greco-orientale aradanu. 187 Lit.

Numele principalu	M e r i t u l u	Numerii protocolului de esibite	Clas- s'a	Nume- rulu registratu- rei